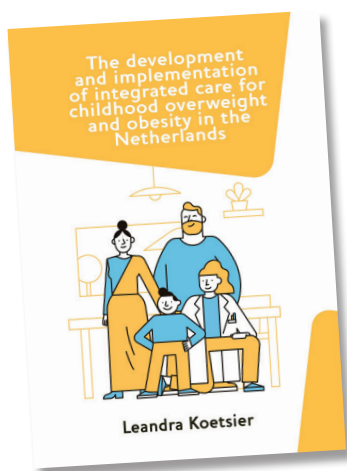

De ontwikkeling en implementatie van de netwerk- aanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas

Leandra Koetsier

Titel: The development and implementation of integrated care for childhood overweight and obesity in the Netherlands
Auteur: Leandra Wilona Koetsier
Thesis: Vrije Universiteit Amsterdam, Amsterdam, Nederland
Promotiedatum: 22 juni 2023
Promotor: prof. dr. ir. J.C. Seidell en prof. dr. C.A. Baan
Copromotor: dr. J. Halberstadt
ISBN: 978-94-93330-13-9
Link: <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/230827885/digital+version+phd-thesis+leandra+koetsier+-+6454f6f7403c5.pdf>

Wat was het doel en de vraagstelling?

Het doel van dit proefschrift was het beschrijven van de geschiedenis en ontwikkeling van de netwerkaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas en de eerste inzichten in de implementatie van deze aanpak. Deze inzichten faciliteren de verdere ontwikkeling en de implementatie van de netwerkaanpak. Dit kan bijdragen aan verbeterde ondersteuning en zorg voor kinderen met obesitas en hun families én hiermee een verbeterde gezondheid, kwaliteit van leven en maatschappelijke participatie van deze kinderen.

Hoe vond het onderzoek plaats?

Het onderzoek vond plaats in samenwerking met het wetenschappelijke onderzoeksteam van Care for Obesity (Vrije Universiteit Amsterdam) en acht Nederlandse proeftuingemeenten. Gedurende twee jaar werden er maandelijkse 'learning community' bijeenkomsten georganiseerd om kennis, ervaringen en

Auteursgegevens

Dr. L.W. Koetsier, Vrije Universiteit Amsterdam, Afdeling Gezondheidswetenschappen, Van der Boechorststraat 3, 1081 BT Amsterdam, Nederland

Correspondentie: l.koetsier@vu.nl

tools uit te wisselen tussen de gemeenten. Daarnaast werd er gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews met centrale zorgverleners (CZV's), focusgroepen met 28 zorgprofessionals uit verschillende disciplines en domeinen en een scoping review. Tot slot is de opleiding die speciaal was ontwikkeld voor de CZV's geëvalueerd middels kwantitatief (vragenlijsten) en kwalitatief (semigestructureerde interviews) onderzoek.

Wat zijn de uitkomsten?

Hoe de ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht en obesitas er uit moet zien staat beschreven in het Landelijk model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas. Het model is gebaseerd op de wetenschappelijke kennis en de praktijkervaringen van acht gemeenten. Het beschrijft de visie van de aanpak (een brede blik), het proces (de werkwijze van professionals rondom de gezinnen met overgewicht), de partners die lokaal een bijdrage kunnen hebben (uitgangspunt is het verbinden van het sociale en zorg domein) én op welke manieren de verschillende onderdelen van de aanpak gefinancierd (kunnen) worden.

De CZV speelt een cruciale rol in de aanpak. De CZV begeleidt de kinderen en gezinnen, motiveert hen, houdt de voortgang in de gaten en zet vervolgstappen in gang als dat nodig is. De CZV coördineert ook de samenwerking tussen alle verschillende professionals en zorgt voor de samenhang. Bij gezinnen waar meerdere problemen een rol spelen is dit een belangrijke voorwaarde voor succes.

We onderzochten hoe we CZV's kunnen ondersteunen bij het vaststellen van wat er speelt bij deze kinderen en gezinnen om samen te kijken welke psychosociale en leefstijlfactoren bij kind en gezin spelen en welke hulpvraag en behoeften zij hebben, om op basis daarvan samen een plan te kunnen maken. CZV's gaven onder andere aan dat visuele materialen nuttig zijn bij de gesprekken over psychosociale en leefstijlfactoren. Alle CZV's gebruikten al een tool om deze factoren in beeld te krijgen, maar ze gaven ook aan dat het optimaliseren van de tool wenselijk was. Vanwege deze behoefte is vervolgonderzoek gedaan naar het voeren van het gesprek over de psychosociale en leefstijlfactoren. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat niet alleen belangrijk is 'welke' factoren belangrijk zijn om in kaart te brengen - dus de psychische en sociale aspecten van factoren voor het kind, het gezin, de ouders en leefstijlfactoren -, maar ook 'hoe' je het gesprek het beste kan uitvoeren: dus hoe praat je over psychosociale factoren, leefstijl en gewicht? Het kan namelijk een gevoelig onderwerp zijn wat gepaard kan gaan met schaamte en schuldgevoel. Ook kwam het belang van de relatie en een vertrouwensband tussen de CZV en kind en gezin naar voren. Tot slot vraagt het voeren van het gesprek over psychosociale en leefstijlfactoren om een open, niet-stigmatiserende en empathische houding van de CZV.

Tijdens de evaluatie van de opleiding van CZV's vroegen we naar de (1) reactie op de opleiding (CZV's gaven aan dat de opleiding meerwaarde heeft en hun professionele én persoonlijke ontwikkeling verrijkte), (2) wat ze geleerd hebben van de training (CZV's gaven aan dat ze veel kennis hebben opgedaan over de aanpak, de complexiteit van obesitas en hun houding), (3) de mate waarin ze hetgeen ze hebben geleerd hebben toegepast in de praktijk (dit was sterk afhankelijk van hun ervaring en de lokale context), en (4) eerste resultaten die CZV's in de praktijk merkten na het volgen van de training, voor zichzelf (o.a. gegroeid in rol) - kind en gezin (o.a. kleine successen) - netwerkpartners (o.a. betere lokale multidisciplinaire samenwerking) en de organisatie waarin de CZV werkt (o.a. meer aandacht voor de aanpak). De inzichten van deze evaluatie hebben geholpen bij de doorontwikkeling van de opleiding die nu in vijf dagen wordt aangeboden, samen met drie intervisiebijeenkomsten.

Op dit moment wordt de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht in 43 gemeenten geïmplementeerd door JOGG (Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst). De ambitie van de Nederlandse overheid is dat in 2030 alle Nederlandse gemeenten (dat zijn nog 300 andere gemeenten) werken met de aanpak. Dit staat beschreven in het Nationaal Preventie Akkoord. Om de aanpak lokaal te implementeren zijn al veel materialen ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen. Een van deze materialen gaat over het monitoren van de implementatie van de aanpak in gemeenten. We hebben op basis van een bestaand model, dat laat zien wat belangrijke elementen zijn bij een netwerkaanpak en de samenwerking binnen de aanpak, onderzocht hoe dit model bruikbaar kan zijn binnen de context van de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht. Deze tool, ook wel de Quickscan genoemd, geeft inzicht in sterke en zwakkere punten van de netwerkaanpak. Door samen in de gemeente het gesprek aan te gaan over de scores die uit de Quickscan komen kan worden gekeken naar verbeterpunten.

Wat is de meerwaarde/nieuws waarde voor de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) praktijk?

De ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht en obesitas is een actueel en belangrijk thema, zowel binnen de JGZ als binnen de maatschappij. Het is interessante materie gezien de cruciale rol van de JGZ bij kinderen en gezinnen. De inzichten uit dit proefschrift zijn daarnaast relevant omdat de rol van de CZV vaak werd vervuld door jeugdverpleegkundigen. Op basis van het onderzoek zijn er materialen ontwikkeld die waardevol zijn voor JGZ professionals. Vanaf 1 januari 2024 wordt de rol van CZV en Gecombineerde Leefstijlinterventie bekostigd vanuit de zorgverzekeringswet voor de kinderen die het nodig hebben.

De netwerkaanpak biedt tevens een kader hoe het onderwerp overgewicht en obesitas vanuit integraal werken opgepakt kan worden. Integraal werken is niet alleen bij dit thema van belang, het raakt ook andere thema's waar de JGZ een rol vervult en kan mogelijk inspireren.

Voor meer informatie:

<https://kindnaargezonderegewicht.nl/>

en

<https://vu.nl/nl/over-de-vu/onderzoeksinstituten/care-for-obesity>

Dit artikel wordt gepubliceerd onder de licentie Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)